2 kr.

Izdanje za sredo 3. julija 1895.

79. številka. (v Trstu, v torek zvečer dne 2. julija 1895.) Tečaj XX.

„EDINOST“ izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtkih** in **sobotah.** Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — **Obojno izdanje stane:** za jeden mesec . f. —.90, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . . . 2.60 „ „ „ 4.— za pol leta . . . 5.— „ „ „ 8.— za vse leto . . . 10.— „ „ „ 16.— **Na naročbe brez priložene naročnine se ne jemlje ozir.**

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka *v Trstu* po **2** nvč., izven Trsta po **3** nvč. Sobotno večerno izdanje *v Trstu* **4** nč., izven Trsta **5** nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javnezahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravništvo* ulica Molino piccolo hšt. 3, II. nadst. Odprte **reklamacije** so prosta poštnine.

„V edinosti je moč“.

Petindvajsetletnica „Naše Sloge“.

(Dalje).

Shod zaupnih mož.

Za tem se je oglasil za besedo deželni poslanec Kranjski, **Ivan Hribar**, rekši, da mu je izraziti le neko željo. Iz najnovejših pojavov v najvišjih krogih — menil je govornik — je soditi, da se pripravlja preobrat v naših političkih in parlamentarnih odnošajih; na to kažejo posebno besede, ki jih je spregovorilo Njeg. Veličanstvo do poslancev Herolda in Biankinija. V odločilnih krogih se bolj in bolj utrja uverjenje, da z levico ni mogoče delovati. Vsakako se morajo obrniti do mladočeske stranke, ki se odlikuje s talenti in ki zastopa, ako ne najvažnejši, gotovo pa jednega prvih narodov v Avstriji. Značilne so tudi besede, ki jih je izrekel češki poslanec dr. Engel na nekem shodu, besede namreč, da bode prihodnjemu deželnemu zboru češkemu sklepati o odnošajih naroda češkega do krone. To bi kazalo, da so višji krogi naklonjeni temu narodu. Ali ravno ta nastopajoči preobrat sili govornika do premišljevanja. Gotovo imajo Mladočehi veliko idejalizma in prepričanja o slovanski vzajemnosti, ali vendar ni izključeno, da jih sebičnost zavede do kakoršnih si bodi obvez na škodo drugim slovanskim narodom. To bojazen je hotel izraziti govornik. Skrajni čas bi bil torej, da bi se naši poslanci jeli dogovarjati z Mladočehi. Kajti to je gotovo, da smo zgubljeni, ako nas puste Čehi na cedilu. Dogovarjati bi bilo torej žnjimi, da vsprejmo tudi Slovence in Hrvate v skupen program. Govornik želi, da bi se v ta namen v Pragi sešli vsi naši zastopniki s češkimi poslanci. Prosi torej navzoča poslanca Spinčića in Laginjo, da bi se i ona oprijela te ideje.

Dr. **Matko Laginja** izjavlja v svojem in Spinčićevem imenu, da je misel, izražena po g. Hribarju, jako zdrava. Mogoče je, da bi se hoteli pogoditi z Mladočehi prěko nas. Stvar je gotovo jako važna, ali tudi kočljiva — kočljiva tem bolj za govornika in posl. Spinčića, ker se mu vidi, da ne uživata povsodi jednakega zaupanja. Sicer bi pa bilo jako najivno, ako bi hotel že tu sedaj razvijati ves svoj plan. To pa more reči mirnim srcem, da narod ni imel vzroka do sedaj, da bi zgubil zaupanje do njiju. Tako more zatrditi tudi danes: naj že ostaneta med „radikalci“, ali pa stopita kedaj v bodočnosti na stran vlade, njiju postopanje bode vsikdar tako, da lahko sleherni hip jasnim čelom stopita pred narod! (Burno odobravanje). Pritrja menenju Hribarjevemu, da bi bilo stopiti v dogovore z Mladočehi.

Podgornik hoče spregovoriti par besedi glede zaupanja ali nezaupanja do posl. Spinčića in Laginje. Delovanje naših poslancev — pravi govornik — pozna vsa slovenska in hrvatska javnost. Na občnem zboru „Edinosti“ smo jima že izrekli zaupanje in zahvalo. V razpravi so je nekaterniki izrekli svoje obžalovanje, da ni došel vsaj jeden poslancev na občni zbor. Potem bi bila zaupnica soglasna. Ali nekaj nas je rekoliko motilo; način namreč, kakor je jeden govornikov motiviral svoj predlog, da se odloži izjava zaupnice. Ker je dotični gospod danes tu navzočen, prosil bi ga, da se izrazi jasneje.

Urednik **Jakič** odgovarja, da je bil protiven zaupnici, ker mu je došla neka pismena prijava. Ker pa je videl, da je njegova motivacija provzročila vseobče vznemirjenje, obrnil se je takoj po zboru brzojavno na dotično mesto s prošnjo, da se mu doposljejo podrobneja pojasnila. A odkritosrčnim veseljem more javiti, da dotična sumnja ni veljala našima poslancema, ampak dvema drugima. Naj se mu torej ne šteje v zlo njegova odkritosrčnost. Bil je le qui pro quo.

Anton Truden bi želel, da bi se vsakdo pred dobro poučil, predno izjavlja take težke sumnje. V imenu slovenskega razumništva tržaškega protestuje proti tendencijoznemu poročanju o zadnjem občnem zboru „Edinosti“, zlasti pa protestuje proti domnevanju, kakor da slov. razumništva zato ni bilo na občnem zboru (govornika samega tudi ni bilo) ker ne soglaša z odborom. (Demonstrativno ploskanje.)

Podgornik smatra željo dra. Vitezića glede na splošno volilno pravo popolnoma opravičeno. Isto misel je izborno utemeljil tudi posl. Spinčić: volilno reformo je zasnovati na podlagi krvnega davka. Kjer je vojna dolžnost splošna, imej tudi vsakdo svoja politiška prava. Dosedanji volilni cenzus ali merilo ne more obstati, ker ni opravičeno pred zavestjo onih, ki plačujejo krvni davek. Današnji shod naj se izreče torej, da se je našim poslancem potegniti za najliberalnejo volilno reformo. Zajedno predlaga govornik, da shod izreče poslancem svoje zaupanje. Ta predlog je bil vsprejet soglasno in med burnim odobravanjem.

Dr. **Laginja** pravi, da bi mu danes bilo bolje v bolnišnici, nego pa na tem shodu. To je tudi glavni vzrok, da ni prišel v nedeljo na občni zbor „Edinosti“. Grajati pa mora tudi, da se shodi vrše ob nedeljah. Duhovniki ne morejo priti. Res je sicer, da ljudje iz mesta in bližnje okolice najlože prihajajo ob nedeljah. Toda drugače je za ljudi po deželi. Z ozirom na duhovščino bilo bi najbolje, da bi se sklicevali tudi izredni občni zbori med tednom. Ako bi duhovniki prihajali, bilo bi jako koristno, ako ne bi prihajali, bi vsaj vedeli, pri čem smo. Dobro bi bilo sklicevati shode tudi po različnih mestih v Istri. Ljudstvo bi se privadilo zahajati k shodom in bi se izobraževalo politiški. Potem bi bili nepotrebni drugi shodi, koje je često težko sklicevati. To vse je hotel priporočiti odboru na uvaženje.

Mandić opaža, da se je dosedaj pri sklicevanju shodov pazilo jedino na to, da se sestane vsaj dovelj ljudstva. Ve, da so se duhovniki pritoževali, ker se shodi vrše ob nedeljah. To je bil ravno vzrok, da se je današnji shod sklical na delavnik. Vendar vidimo, da ravno tistih ni, ki so se pritoževali najbolj. V pokrajini bi se že dalo sklicevati shode, ali to bi se moralo zopet goditi ob nedeljah, ker ob delavnikih ljudstvo ne more zgubljati časa. In tako bi zopet prišli v navskrižje oziri na duhovščino in oziri na kmetsko ljudstvo. Sicer pa obljublja, da bode odbor po moči pošteval vse tu izražene želje.

Dr. **Vitezić** meni, da list „Naša Sloga“ ne zadošča več v sedanji obliki. Izhajal naj bi vsaj po dvakrat na teden. S to mislijo naj bi se bavila uprava lista.

Urednik **Mandić** jemlje na znanje to željo, boji se pa, da bode velikih ovir proti izvršenju te ideje.

Ker se ni nikdo več oglasil za besedo, zaključil je predsednik Mandić zborovanje rekši: Ko smo otvarjali zborovanje, bali smo se, da ne bode predmetov za razpravo. No, motili smo se: razvila se je jako poučna in zanimiva razprava. Posebno pa ga veseli, da se je razprava vršila tako mirno in trezno. Zahvaljuje se na toli odlični udeležbi, posebno pa zahvaljuje gospode govornike, ki so toli lepo povedali svoja menenja. Med glasnimi „živioklici“ in vidno zadovoljni so se razšli zborovalci, da se snidejo ob 1. uri popoludne na **banketu.**

(Konec prih.)

Politiške vesti.

V Trstu, dne 2. julija 1895.

Državni zbor. V svoji včerajšnji seji je poslanska zbornica nadaljevala razpravo o proračunu. Proti so govorili mladočeška poslanca Pacák in Kramař in princ Lichtenstein, za med drugimi tudi slovenski poslanec Robić. Finančni minister Böhm-Bamerk je naglašal, da se v razpravi ni niti najmanje kritikoval proračun sam, kar kaže, da je izvrsten. To dejstvo treba naglasiti pred Evropo. Zaupajo naj vladi vsaj toliko, da hoče vršiti svojo službo v duhu stare tradicije avstrijskega uradništva: v duhu nepristranosti in zvestega spolnjevanja svojih dolžnosti.

K položaju. „Il Piccolo“ javlja, kakor pravi, iz najverodostojnejšega vira, da se slovenski gimnazij v Celju **ne** osnuje ni to ni prihodnje leto. Menda je pri „Piccolu“ želja porodila misel. — „Reichspost“ trdi, da so odločili v najvišjih krogih, da je nemško levico pustiti popolnoma na strani pri sestavi nove vlade. Osamiti da hočejo nemško liberalno stranko, ki je vedno služila le velikemu kapitalu. — Isti list javlja, da je večina mladočeskega kluba sicer sklenila, da hoče vztrajati v opoziciji, pri tem pa da noče nikakor nasprotovati željam, izraženim na najvišjem mestu. Cesar je sklenil obiskati narodno-pismo razstavo v Pragi; v to treba pa, da se ustvarijo normalni odnošaji, to je, da se odpravi izjemno stanje.

Različne vesti.

Ces namestnik vitez Rinaldini obiskal je včeraj dopoludne tukajšnjo c. kr. ljudsko in meščansko šolo za deklice. Mudil se je v šoli dve uri. Pri odhodu je izrekel ravnateljici ge. Ani Stumfi svojo popolno zadovoljnost na napredku gojenk v naukih.

Ali res vsi prokletstvo nad nami?! vskliknili smo trpko, ko smo prečitali danes došle nam ljubljanske liste. Ali res ne moremo brzdati svojih strasti niti v teh resnih trenotkih, ko bi krvavo trebali sloge, sloge in zopet sloge?! Ali smo res izgubili ves zmisel za blaginjo svojega mukotrpnega naroda, za svojo narodno bodočnost in za svoje idejale?! Ali res ne skele dovelj rane, ki nam jih prizadevljejo dan na dan naši mnogobrojni in neizprosni protivniki, da se koljemo med seboj liki — — — — ne, pogoltnimo besedo, ki nam sili iz peresa!

Minolo nedeljo imela je „narodna stranka“ kranjska svoj shod v Starem trgu pri Ložu. Na tem shodu prišlo je do sramotnega spopada, do takih škandalov, da so morali poseči vmes orožniki ter siloma razgnati razjarjene zborovalce. Mi nismo imeli na shodu svojega poročevalca in nočemo preiskovati danes, kdo je provzročil škandale ter osramotil s tem pred vsem slovenskim svetom dobro ime naše poštene Notranjske; ali naj jih je provzročil Peter ali Pavel, izvé

PODLISTEK. 84

Ziatarjevo ziato.

Zgodovinska pripovest XVI. veka.

Spisal A. Šenoa.

(Dalje.)

„Kje je gospod podban?“ poprašal je preprošt podprabeležnika.

„Pri komisarju, prečastni gospod!“ nasmehnil se je polglasno Petričević.

Preprošt zašepetal je gospodu Petričeviću nekaj na uho, a taj je prikimal glavoj.

In stopil je preprošt na vzvišeno mesto.

„Čujmo! Čujmo!“ odzvalo se je na mah sto grl.

In obmolknolo je bučanje.

„Prečastna, častna, uzorna, velemogočna, plemenita, vzvišena, modra in obzirna gospôda stanovi in redovi kraljevine Dalmacije, Hrvatske in Slavonije,“ pričel je preprošt. „Dočim je velemogočni in uzorni gospod Gašper Alapič Vukovinski in Kalniški, teh kraljevin ban in vrhovni kapetan, z dovoljenjem prejasnega principa Ernesta, nadvojvode avstrijskega, grofa tirolskega in namestnika njegove posvečene kraljevske svetlosti, sklical na današnji dan občino gospôde, plemstva in ostalih stanov in redov ter kraljevine na glavni sabor v to kraljevsko mesto, da zaslušavši na usta želje gospôde komisarjev Nj. kraljevske svetlosti se posvetujejo in sklepajo o blagru domovine, dočim je pa v teh kraljevinah od nekdaj red in zakon, da glavnému saboru bodi glava ban, predlagam torej, da poslanstvo vseh štirih stanov, to je gosposkega, plemiškega, duhovskega in meščanskega ide pred velemogočnost bansko, in da omenjenega gospoda bana dovede v zbor kraljevin.“

„Po bana! Vivat banus!“ zagrmelo je sto grl.

Dokler je Želniški tako govoril plemstvu, vstopil je v dvor in pohitel k Petričeviću mlad plemič, Mihajl Mojković, izročivši mu pismo.

„Odprite! Čitajte vzvišeni gospod! Zapoved je banova!“ rekel je mladenič.

Podprabeležnik razpečatil je pismo. Pričel je čitati, obledel je in spel se. A komaj je preprošt završil, skočil je Petričević proti redu in običaju, zakričavši na ves glas:

„Gospôda stanovi in redovi, posluh!“

„Kaj je, kaj je?“ kričali so od vseh stranij.

„Nimamo več bana!“ zakričal je Petričević drhtajočim glasom.

Urnebesno potresli so se dvorovi. Krik in vrišč zagušil je vsako besedo, smeh in začudenje, žveketanje in psovke mešale so se v tem burnem zboru in trumoma pohitelo je plemstvo proti Petričeviću, ki je stal ko kamen, drže v roki nesrečno pismo.

„Naj se čita!“ zakričal je Ratkaj.

„Čujmo, čujmo!“ zavpil je Ivan Zaboki.

„Ha, puška je počila!“ veselil se je Bornemissa.

„Kaj, kaj je?“ povpraševalo je plemstvo.

„Abdicavit. Odrekel se je časti!“ odvrnol je Petričević.

„Zakaj?“ vskliknol je glasno Blaž Pogledić, prorinivši se do zelene mize. Petričević je zmajal z rameni, a Niko Alapič nasmehnol se je zlobno, videči to zmešnjavo. Jedini Stepko Gregorijanec ni se ganil s svojega mesta ter gledal je mirno to vrvenje trepetajočih perjanic, ki se je drenjalo okolo Petričevića. Njega kakor da ni iznenadila ta vest. Želniški, stoje na odru, nagnol se je nekoliko, kakor da čuje, kaj da je, in ko je zares začul, da se je Alapič odrekel banske časti, zmajal je kakor začuden glavoj ter stopil k Petričeviću; toda v tem trenotku sestalo se je njegovo z očesom mrkega Gregorjanca in lahek posmoh pojavil se je okolo usti naglega kanonika. Sedaj bile so v skupščini razvezane vse uzde redu in miru. Kričalo in psovalo se je brez obzira; čudilo se je plemstvo, od kodi ta strela z vedrega neba. In mnogi prijatelji Alapičevi, katerim je bil Draškovič trn v peti, pričeli so na glas karati gospodarja Vukovinskega, da je sedaj ob neugodnem času popustil plemstvo na cedilu. Urni gribež povedal je samo nekolikim drugom, kam nameruje in o čem gré, zato je i vsa skupščina strmela. Toda hipoma obmolknilo je žuborenje, obstalo je plemstvo. Glasen trobljaj pred dvorom probudil je odposlance od začudenja.

(Dalje prih.)